

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 19ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1972

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΓΡΗΓ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Ὁ συνάδελφος κ. **Γ. Μέγας** θὰ παρουσιάσῃ τὸ βιβλίον τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Μιχαὴλ Μιχαηλίδου - Νουάρου «Λεξικὸν τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου».

Τὸ βιβλίον τοῦτο, προῖόν κόπου μακροῦ, ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ συγχρόνου λεξικοῦ, διότι δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐτυμολογικὴν καὶ συγκριτικὴν ἐξήγησιν τῶν λέξεων τοῦ καρπαθιακοῦ ιδιώματος, ἀποκαλυπτομένου ἐνίστε θεματοφύλακος τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, ἀλλὰ παραθέτει καὶ λογοτεχνικὰ παραδείγματα χρήσεως τῶν λέξεων αὐτῶν.

Καὶ περὶ ὅλων τούτων θὰ ὁμιλήσῃ, εἶμαι βέβαιος, ὁ συνάδελφος κ. Μέγας. Ἄλλο τι ὅμως θέλω νὰ τονίσω, μὲ βαθεῖαν ὁμολογῶ συγκίνησιν. Ὅτι τὸ ἔργον, μὴ κατορθωθέντος νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας, ὥς ἐπεθύμει ὁ αἰμίμηστος ἀνὴρ, συνηρμολογήθη καὶ ἐξεδόθη τῇ φροντίδι καὶ δαπάναις τοῦ υἱοῦ του Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κ. Γεωργίου Μιχαηλίδου - Νουάρου.

Τὸ δείγμα τοῦτο τῆς υἱικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν μνήμην ἐξόχου πατρὸς δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ προκαλέσῃ συγκίνησιν. Θεορμὰ ἀπευθύνω εἰς τὸν παριστάμενον υἱὸν καὶ φίλον συνάδελφον, ὥς ἐκ τούτου, συγχαρητήρια.

Ὁ κ. Μέγας :

« Κύριε Πρόεδρε,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν «Λεξικὸν τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου», τὸ τελευταῖον τῶν καρπαθιακῶν μνημείων, τὸ ὁποῖον κατέλιπεν ἐν χειρογράφῳ ὁ πρὸ 18ετίας ἀποθανὼν Καρπαθίος λόγιος Μιχαὴλ Μιχαηλίδης - Νουάρος.

Τὴν ἔκδοσίν του ὀφείλομεν εἰς τὴν υἱικὴν στοργὴν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καθῆκον τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μιχαηλίδου - Νουάρου, ὅστις, ὄχι μόνον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ συγγραφέως καὶ πατρός του, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιγνώσεως τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἔργου, ἀνέλαβε καὶ τοὺς κόπους καὶ τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως, ἔχων ὡς βοηθοὺς εἰς τὰ λεξικογραφικὰ θέματα τοὺς διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας κυρίους Ἀναστ. Καρανασάσην καὶ Κωνστ. Μηνᾶν, ἀμφοτέρους Δωδεκανησίους.

Τὸ Λεξικὸν μετὰ τῆς ἀνεκδότου Γραμματικῆς τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστέγασμα πολυετῶν μόχθων καὶ μελετῶν ἀνδρὸς ἀφιερώσαντος τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις του εἰς τὴν ἔρευναν τῆς γλώσσης καὶ τῆς λαογραφίας τῆς γενετείρας νήσου. Διὸ χρέος θεωρῶ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παρουσιάσεως τοῦ μνημειώδους ἔργου του, ν' ἀφιερῶσω ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἀκαδημίας ὀλίγας λέξεις εἰς τὴν μνήμην ἀνδρός, ὃ ὁποῖος, ἀντλήσας ἐν τῇ νεότητι τὰ νάματα τῆς παιδείας ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης, ἐπέπρωτο νὰ ζήσει κατόπιν τὸ δρᾶμα τῆς καταστροφῆς τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν αὐτῇ τῇ Σμύρνῃ.

Ὁ Μιχαὴλ Μιχαηλίδης - Νουάρος ἐγεννήθη τὴν 17ην Μαρτίου 1877 εἰς τὸ χωρίον Ὁθος τῆς Καρπάθου. Τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς διήνυσεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν τῆς Σμύρνης, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν γενέτειράν του διετέλεσεν ἐπὶ τετραετίαν διδάσκαλος τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Ὁθους. Εἶτα ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1902 μὲ τὸν βαθμὸν «ἀριστα». Κατὰ τὰ πρῶτα 20 ἔτη τῆς σταδιοδρομίας του ὑπηρετήσεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ, ἐργασθεὶς ὡς καθηγητὴς μὲν ἐν Κρήτῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει, ὡς διευθυντὴς δὲ Γυμνασίων ἐν Κύπρῳ καὶ Καίρῳ καὶ εἶτα ὡς διευθυντὴς τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς Ὑπάτης Ἀρμοστείας Σμύρνης. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις ὑπηρετήσεν ἐν ἀρχῇ ὡς κυβερνητικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν ὀρφανοτροφείων τῆς Ἀμερικανικῆς Περιθάλψεως Ἑγγὺς Ἀνατολῆς, κατόπιν δ' ὡς καθηγητὴς καὶ συνδιευθυντὴς τῶν Ἀμερικανικῶν Κολλεγίων Ψυχικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ μέχρι τοῦ 1950, ὅτε ἀπεχώρησε λόγῳ ὀρίου ἡλικίας. Ἀπέθανε τὴν 1ην Μαΐου 1954.

Συνήθως οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, οἱ ἐργαζόμενοι ἐκτὸς τῶν πανεπιστημιακῶν χώρων, ὡς λόγον τῆς ἀδραναείας των προβάλλουν τὴν ἀπασχόλησίν των μὲ τὸ διδακτικὸν των ἔργον. Ὁ Μιχαὴλ Μιχαηλίδης - Νουάρος ἀποτελεῖ ἐν τούτῳ φαινὴν ἐξάιρεσιν. Ἐνῶ ἐπὶ 48 συναπτὰ ἔτη προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν ἐθνικὴν παιδείαν, δὲν παύει τὰς γνώσεις πού του προσεπόρισεν ἢ ἀρτία φιλολογικὴ του κατάρτισις καὶ τὴν ἐξάαιρετον φιλοπονίαν καὶ ἀντοχήν, μὲ τὴν ὁποίαν

ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε, νὰ διαθέτῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐπιστήμης, ἰδίᾳ τῆς Λαογραφίας. Ἡ θερμὴ του ἑξ ἄλλου ἀγάπη πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Κάρπαθον ἔκαμεν ἔργον ἀγάπης ὁλόκληρον τὴν λαογραφικὴν του ἐργασίαν. Εἶναι ἡ ἀγάπη ἐκείνη, ποῦ ὁ νησιώτης Ἑλλήν αἰσθάνεται πρὸς τὸ νησί του, ἡ ἀγάπη τὴν ὁποίαν διελάλησε μὲ τοὺς στίχους τοῦ Κασίου ποιητοῦ :

᾽Ω, τὸ παντέρημο νησί ! Πῶς τ' ἀγαπῶ περίσσια,
δὲ δίνω πέτρα ἀπὸ τ' Ἀκρὶ νὰ πάρω τὰ Παρίσια.

Ἄν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ὁ Μιχαηλίδης - Νουάρος διήνυσεν ἐργαζόμενος καὶ ἀγωνιζόμενος μακρὰν τῆς Καρπάθου, ἐν τούτοις ἡ Κάρπαθος ἔζη διαρκῶς εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὰ μελετήματά του. Δι' αὐτὸ καὶ κανένα ἄλλο νησί ἢ τόπος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠτύχησε νὰ ἐρευνηθῇ λαογραφικῶς καὶ γλωσσικῶς μὲ τόσον ἔνθεον ζῆλον καὶ τόσῃ ἐπιστημονικῇ ἐμβρίθειαν μὲ ὅσῃν ἡ Κάρπαθος. Εἰς τὴν ἀγάπην του δ' αὐτὴν περιέλαβε δικαίως καὶ τὴν γειτονικὴν καὶ ἡρωικὴν Κάσον.

Κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι : 1) Καρπαθιακὰ δημοτικὰ ᾄσματα, ἥτοι συλλογὴ 92 ἀνεκδότων δημοτικῶν ᾄσμάτων, 1913. 2) Νομικὰ ἔθιμα Καρπάθου τῆς Δωδεκανήσου, 1926, ἔνθα ἐκδίδει τὸ γραπτὸν νομικὸν ἔθιμον τῆς Καρπάθου τοῦ 1864 καὶ ἐπιχειρεῖ σύγκρισιν αὐτοῦ πρὸς τὰ ἔθιμα ἄλλων νήσων, καθὼς καὶ ἱστορικὴν ἐρευναν περὶ τῆς πιθανῆς προελεύσεως αὐτοῦ. 3) Δημοτικὰ τραγούδια Καρπάθου, 1928 (σ. 340), ἥτοι μεθοδικὴ συλλογὴ ὅλων τῶν ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων δημοτικῶν τραγουδιῶν τῆς Καρπάθου μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ τοῦ καρπαθιακοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος. 4) Γλωσσικὰ καὶ λαογραφικὰ τῆς Κάσου, βραβευθέντα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1930. 5) Λαογραφικὰ σύμμεικτα Καρπάθου, τόμ. Α' 1932, τόμ. Β' 1934. 6) Ἱστορία τῆς Καρπάθου, τεύχη 4, 1939 - 1949. 7) Ἱστορία τῆς Κάσου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Τρύφ. Εὐαγγελίδου 1939, 8) Χρονικὸν τῆς Νήσου Καρπάθου 1951, 9) Ἱστορία τῆς Δωδεκανήσου ἀπὸ τῆς μυθικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς Ἱταλοκρατίας 1947. 10) Γραμματικὴ τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου, ἀνέκδοτος.

Πολυάριθμοι εἶναι αἱ μελέται του, αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰς ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ περιοδικὰ : τὴν «Λαογραφίαν», τὴν «Ἀθηνᾶν», τὴν «Νέαν Ἑστίαν», τὴν «Δωδεκανησιακὴν Ἐπιθεώρησιν» κλπ.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Δωδεκανήσου ἀπὸ τοῦ ἰταλικοῦ ζυγοῦ εὐρίσκομεν τὸν Μιχαηλίδην - Νουάρον ἀγωνιζόμενον μὲ τὴν γραφίδα εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μὲ τὸν ἀείμνηστον Μιχ. Βολωνάκην. Ὡς διευθυντὴς τῆς 15ῃς ἡμέρου «Αὐγῆς τῆς Δωδεκανήσου» διηρμήνευσε τὴν φωνὴν τῶν συμπατριωτῶν

του καὶ ὠργάνωσε τὴν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ δολίου κατακτητοῦ. Εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης χαρᾶς (1946) ἐξέδωκε βιβλίον «Γιὰ νὰ γνωρίσωμε τὴν Δωδεκάνησο», ὃχι μόνον ἡμεῖς, οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ αἱ χιλιάδες τῶν Δωδεκανησίων, ποὺ ἐγεννήθησαν καὶ ἠνδρώθησαν εἰς τὴν ἑξορίαν. Ἐγραψε καὶ διὰ νὰ παρακινήσῃ «τὰ ἐξωρισμένα παιδιὰ τῆς νὰ γυρίσουν ξανὰ στὶς μητρικές, ζεστὲς ἀγκάλες τῆς». Ἔτσι ὁ Μιχαηλίδης - Νουάρος ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του ὁλόκληρον, τὸ λαογραφικόν, εἶναι καὶ ὑπηρεσία πρὸς τὸν Λαὸν καὶ τὴν Πατρίδα.

Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Μιχαηλίδης - Νουάρος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Λεξικοῦ τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου.

Τὸ ἔργον σύγκειται ἐκ 430 διστηλῶν σελίδων μεγάλου 8ου σχήματος, περιλαμβάνον περὶ τὰ 3.800 λήμματα. Ἀποτελεῖ ὄντως πολύτιμον θησαυρὸν γνώσεων περὶ τῆς γλώσσης, τῆς λαογραφίας καὶ ἱστορίας τοῦ καρπαθιακοῦ λαοῦ. Δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς σημασίας τῶν ἰδιωματικῶν καρπαθιακῶν λέξεων, ἀλλὰ διὰ φράσεων καὶ παραδειγμάτων, τὰ ὅποια παραθέτει, διασαφηνίζει τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν συνήθη χρῆσιν ἐκάστης λέξεως. Πρὸς τούτοις παραθέτει τὴν πιθανὴν ἐτυμολογίαν ἐκάστης λέξεως, ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς παράγωγα. Πολλὰ λήμματα συνοδεύονται μὲ εὐρείας ἐπεξηγήσεις ἢ ἀναπτύξεις, ἀναγομένας εἰς τὴν λαογραφίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ ἐν γένει τὸν λαϊκὸν βίον καὶ πολιτισμὸν τῆς Καρπάθου. Πλήθος ἐξ ἄλλου εἶναι αἱ ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ λέξεις, αἱ σωζόμεναι εἰς τὸ ἴδιωμα τῆς Καρπάθου.

Ὡς δείγματα τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως ἀναφέρω λήμματα τινα.

Ἄ λ - λ á ι (ἀλλάγι), τό. Ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ οὗς. ἀλλάγιον. Εἰς τὴν φράσιν «ἔνα-ν ἀλλάι», «μπᾶτε στὸ πατητήρι, στὴν ἄλωνα, νὰ κάμετε ἔνα-ν ἀλλάι», δηλ. μὲ σύντομη καὶ γρήγορη δουλειὰ ν' ἀντικαταστήσετε τοὺς ἐργασθέντας καὶ νὰ κάμετε καὶ σεῖς τὴν σειρὰν σας. Ὅμοίως «θά σε μπτσάω καὶ θά σου (δ)ώκω ἔνα-ν ἀλλάι ραβδὲς» = γρήγορες, δυνατές . . . καὶ ἐπὶ εὐχῆς «στὶς χαρὲς σας παλληκάρια ἀλ-λαί μ' ἀλ-λαί» = διαδοχικῶς, κατὰ σειρὰν. Ἴδε Σ. Ψάλτην, Ἀθηνᾶ 27 (1915), Λεξικογρ. Ἀρχ. 99 κέ. : κάμ' ἀκόμη ἕναν ἀλλάι καὶ ξέζεψετ' τὰ (β)οῦ-δια νὰ τ' ἀπολωνέψης . . .

Εἰς τὴν Ἑλυμπον τὸ ἀλ-λαί λαμβάνεται ἐπιρρηματικῶς καὶ σημαίνει πλησίον, παραπλεύρως. Φρ. : «ἀλλάι στὴ βρύσιν εἶναι τ' ἀμπέλι μ-μου». «Ἐλ' ἀλλάι μου νὰ κα(θ)ίσῃς».

Ἄ ο ν ή , ή - τὸ ἀρχ. οὗς. αὐονή, πρβλ. τὸ παρὰ Σιμωνίδῃ, Ἰαμβογράφοι Β, 20 «ἀλλ' ἐμπέδως ἀπρηκτον αὐονὴν ἔχει». Τὸ αὐονή (Καρπαθ. ἄβρονή αυ-αβ) ἀπώλεσε τὸ -β- κατὰ τὴν καρπαθιακὴν συνήθειαν, ὥστε ἀονή. Πρβλ. Μανωλ.

223, ᾄσμα γ' «Κι ἀντιλασκιοῦνται ῥφτὰ οὐρανοὶ ἀπὸ τὴν ἀονήτ-του». Συνών. ἔκφ., τσιμουή (δ)ἐν ἐκούετο ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι, σχετ. πρὸς τὸ κοινὸν τσιμουδιά. Πρβλ. φωνή, κραυγή, ἦχος, θόρυβος. Φρ.: ἀονή ἔν ἀκούεται - μὴ βγάλης ἀονή, γιὰτὶ σὲ σκότωσα.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. αὐονή (αὖω - κράζω), πρβλ. Ἰλ. Α461: αὖε δ' ἑταίροις = ἐφώ-ναξε πρὸς τοὺς ἑταίρους.) = κραυγή.

Ἄπομασσω: Τὸ ἐλληνιστικὸν ἀπομάσ-σω = σφογγίζω. Ἡ σημασία του ἢ αὐτὴ μὲ τὸ ἀπομάσσω. Φρ.: ἀπόμαξε τὰ ροῦχα πλιὸ καὶ φτάνει.

Ἐφορεσι, ἡ: ὑπόνοια, ὑποψία. Φρ.: γιὰ τὶς ποῦλες (= ὄρνιθες) ποὺ σοῦ ἤλεψα(ν) ἔν ἔχεις καμμιὰν ἐφόρεσι σὲ καένα; Καὶ ρῆμα (ἀ)φοροῦμαι = ὑπο-πτεύω, ὑποψιάζομαι· «μὴν ἀφορᾶσαι, καλότυχη, σὰ (δ)ἐν ἡξέρεις κ' εἶναι - ν ἁμαρτία». Παράγεται ἐκ τοῦ ἀρχ. ὑφορῶμαι.

(i)Κανιεῖ καὶ ἐκανιεῖ: Μόνον εἰς γ' πρόσωπον καὶ εἰς τὴν στε-ρεότυπον φρ.: «(δ)ἐν ἐκανιεῖ ποὺ σὲ (δ)ανείσαμε μ - μόνον ἐβγαίνεις κι ἀουπάνω», «(δ)ἐ τ - τὸν ἐκανεῖ ποὺ τὸν ἐ(β)άλα στὰ στρώματά της κ' ἦθωκε, μ - μόνον ἐξέ-ρασε καὶ τᾶκαμεν ὀλόχριστα»! (= δὲν ἀρκεῖ, δὲν φθάνει ποὺ, δὲν εἶναι ἀρκε-τόν...) «(δ)ἐ σὲ ῥανιεῖ...» λέγεται καὶ θετικῶς «κανιεῖ (δ)ὰ ποὺ...» Ἡ λέξις συνδέεται πρὸς τὸ ἱκανόω - ἱκανὸς μὲ τὴν παλαιὰν σημασίαν τοῦ ἀρκετός, ἀρκεῖ κτλ.

Πάσσω, ἥπασσα καὶ μέσον πάσσομαι: ὄν. πάσιμο. Φρ.: «φέρε νὰ πάσω τίς μακαροῦνες μὲ τὸ τυρὶ» καὶ «παστὲς μακαροῦνες», «παστὴ χυλόπιττα» καὶ μεταφ. «ποὺ νὰ πάσσεσαι μὲ τῶν ἐφτὰ φουρνῶ(ν) τὴ σταχτὴ» (κατάρρα). Τὸ ἀρχ. «πάσσω» διασωθὲν ἐν Καρπάθῳ.

Τὰ ὀλίγα αὐτὰ δείγματα ἀρκοῦν, νομίζω, διὰ νὰ καταδείξουν τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον, καθ' ἣν εἰργάσθη ὁ ἀείμνηστος Μιχαηλίδης - Νουάρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Λεξικοῦ του. Συγχρόνως ἐπέτυχε καὶ νὰ καταδείξῃ τὸν πλοῦτον τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἢ ἐξειλιγμένην μορφήν, περι-σώζονται εἰς τὴν λαλιὰν τῶν συμπατριωτῶν του καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπιβεβαιοῦν τὴν θαυμαστὴν ἐπιβίωσιν τῆς πατρίου γλώσσης εἰς τὰς νεοελληνικὰς διαλέκτους.

Τοιοῦτον τὸ ἔργον τοῦ Μιχαηλίδου - Νουάρου, τοῦ ὁποίου ὁ βίος καὶ ἡ καθόλου δρᾶσις δύνανται νὰ προβληθοῦν εἰς τοὺς νεωτέρους ὥς παράδειγμα ἐθνικοῦ ἀνδρός.

Ὅμιλῶν ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἑρρίκος Σκάσσης, λέγει τὰ ἑξῆς:

«Μετὰ συγκινήσεως ἀναπολῶ εἰς τὴν μνήμην μου, καίτοι παρῆλθον 72 ἔτη, τὴν ὥραϊαν μορφήν τοῦ παλαιοῦ συμφοιτητοῦ μου Μιχαὴλ Γ. Μιχαηλίδου -

Νουάρου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῶν φοιτητικῶν του θρανίων εἶχε δεῖξει μεγάλην ὠριμότητα, ὥστε νὰ δημοσιεύσῃ μετάφρασιν τῶν σατυρῶν καὶ ἐπιστολῶν τοῦ Ὅρατιου, ἥτις μέχρι σήμερον δὲν παύει νὰ θεωρῇται χρήσιμος. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πὺν μὲ ἔκαμε νὰ δώσω προσοχὴν, ὅταν εἶχον ἀνὰ χεῖρας τὸ ἐκ τῆς σειρᾶς «Καρπαθιακῶν Μνημείων» Λεξικὸν τῆς Καρπαθιακῆς Διαλέκτου. Τὸ Λεξικὸν τοῦτο, παρ' ὅλας μου τὰς γνωστὰς εἰς ὅλους σας ἀσχολίας, μὲ τὸν κοπτήρα ἀνὰ χεῖρας ἐπεχείρησα νὰ διεξέλθω, ἔστω καὶ ἀδρομερῶς, τὸ ὅλον πολυσέλιδον σύγγραμμα. Πρὸς τοῦτο πολλοὶ λόγοι μὲ εἴλκυσαν, πρῶτον μὲν, ὅτι ὑπῆρξεν ὑστάτη παραγγελία τοῦ θανόντος, ἐκκεροῦσα ἀπὸ τοῦ 1954 μετὰ λεπτομερῶν ὁδηγῶν διὰ τὴν μετὰ τὸν θάνατόν του ἔκδοσιν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφαίνεται ἡ ἐπιστημονικὴ εὐσυνειδησία τοῦ ἀνδρὸς ἐκεῖνου, δεύτερον δέ, ἡ βαθεῖα ἐκτίμησις πρὸς τὸν ἀφωσιωμένον υἱὸν αὐτοῦ, καθηγητὴν κ. Γεώργιον Μ. Μιχαηλίδην - Νουάρον, τὸν μετὰ τόσης στοργῆς ἀναλαβόντα νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς του, ὅστις ἀπὸ τῆς ἐντολῆς του μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐντὸς δωδεκαετίας, ἠδυνήθη νὰ ἐλέγξῃ καὶ βελτιώσῃ τὸ ἔργον του, τὸ ὁποῖον ὁ υἱὸς του, τῇ βοήθειᾳ δύο φιλολόγων, τοῦ κ. Καραναστάση, συντάκτου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐκ Καρπάθου καθηγητοῦ κ. Μηνᾶ, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἐκτυπώσεως, μάλιστα κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν δύο ὡς ἀνωτέρω βοηθῶν ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἐποπτείαν, κατάρθωσε νὰ παραδώσῃ τὸ ἔργον πληρὲς εἰς τὸν τυπογράφον ἀπὸ τοῦ 1969 μέχρι σήμερον (1972).

Τὸ ἔργον τοῦτο τέλειον εἰς ἐμφάνισιν, ἄρτιον ἐπιστημονικῶς, διεπίστωσα ὅτι εἶναι λίαν χρήσιμον καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὅπερ ἔχει πολλὰ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ὀρθῆς κατατάξεως καὶ τῶν παρεχομένων ἐν αὐτῷ ὁδηγῶν πρὸς εὐχερῇ χρῆσιν τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ. Τὸ ἔργον αὐτὸ ὄχι μόνον πλουτίζει τὴν πατρίδα μας μὲ πολύτιμον καὶ χρήσιμον διαλεκτικὸν ὕλικόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως προβάλλει τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Διὰ ταῦτα, ὡς ἔχων τὴν τιμὴν νὰ προΐσταμαι τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Ἐρεῦνης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, συνιστῶ θερμῶς ὅπως ἡ Ἀκαδημία, ἔστω καὶ μεταθανατίως, ἐὰν μὴ τι νομικῶς κωλύῃ, ἀπονεύμῃ ἔπαινον ἢ ὅ,τι ἄλλο ἤθελε ὑποδείχθῃ».

Ἀκολούθως, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Π. Ζέπος, λέγει τὰ ἑξῆς :

«Εἰς τὸ ὥραϊον καὶ αὐθόρμητον αὐτὸ μνημόσυνον τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ Μιχαὴλ Μιχαηλίδου - Νουάρου, ἃς ἐπιτραπῇ καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ὑπενθυμίσω τὴν συμβολὴν τοῦ ἀειμνήστου ἐρευνητοῦ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου. Ἡ

μελέτη του περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων τῆς Καρπάθου τοῦ ἔτους 1926, ὡς καὶ ἄλλη μελέτη του περὶ τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς Ἀστυπαλαίας καὶ τῆς Πάτμου, δημοσιευμένη εἰς τὴν «Λαογραφίαν» τοῦ ἔτους 1951, εἶναι ἀμφότεραι ἐργασίαι πλουτίζουσαι τὸ ἄλλως πενιχρὸν γνωστὸν δίκαιον τῶν ἐθίμων, τὸ ὁποῖον ἀτυχῶς βαθμηδὸν ἐκλείπει. Εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸν Μ. Μιχαηλίδην - Νουάρου διὰ τὰς συλλογὰς του αὐτὰς καὶ λυπούμεθα, ὅτι δὲν εὐρέθησαν καὶ ἄλλοι ἀνάλογοι ἐρευνηταὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθίμων εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς χώρας, διὰ νὰ πλουτίσουν τὰς γνώσεις μας. Πέραν ὅμως αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ μετάφρασις τῶν Λόγων τοῦ Ἰσαίου μετ' εἰσαγωγῆς περὶ τοῦ αἰττικοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, ὡς καὶ ἄλλη ἀνέκδοτος εἰσέτι ἐργασία του, εὐρισκομένη εἰς χεῖράς μου, περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τῶν «κανακάρηδων», διὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ συμβολή του εἰς τὴν ἀνερεύνησιν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου μας. Ὅσοι ἀσχολούμεθα μὲ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν πολλὴν ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Μ. Μιχαηλίδου - Νουάρου. Ἀποτίνω λοιπὸν εὐλαβῇ φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος συγγραφέως καὶ ἱστοριοδίδου.
